

Balanç de situació de l'economia gironina

Text elaborat pel Departament d'Estudis Econòmics de la Cambra amb data de gener de 1992.

Desacceleració de l'activitat econòmica, caiguda de l'ocupació i la inversió i persistència de tensions inflacionistes. Aquests són els trets característics de la conjuntura econòmica del recentment acabat any 1991 i el clixé a què sens dubte s'ajustaran totes les anàlisis econòmiques que es facin d'aquest any, independentment de l'àmbit geogràfic del qual es tracti.

Podríem intentar fer una anàlisi seguint aquest esquema, però de ben segur cauríem en tòpics que tothom utilitza però que molt pocs entenen. D'altra banda, relacionar els registres estadístics de l'any 91 amb els d'altres exercicis anteriors i concloure que l'any que acaba de finalitzar es compara desfavorablement amb els que el van precedir ens sembla un exercici en va si s'oblida la realitat econòmica subjacent. Per tant, tot fent una lectura dels indicadors econòmics intentarem donar una interpretació econòmica a la seva evolució, tenint present que no és una tasca senzilla donar una explicació immediata a fenòmens puntuals a partir d'indicadors de conjuntura, que en definitiva no són més que això, indicadors.

TAXES DE CREIXEMENT SUPERIORS

No hi ha dubte que l'evolució econòmica de 1991 no ofereix resultats brillants, però hi ha un acord generalitzat a considerar que el creixement espanyol, -i per tant, per la part que ens toca, el creixement gironí-, ha estat superior a l'experimentat en altres països, exceptuant Alemanya i el Japó. En aquest punt, ens agradaria remarcar el fet que si bé l'economia gironina evoluciona paral·lelament a l'espanyola, les taxes del creixement gironí solen ser superiors a les espanyoles en anys d'expansió i inferiors en els anys recessius; per tant, és possible que el creixement de l'any 91 es situï per sota del creixement espanyol (que estarà entorn del 2,5-2,8 per cent).

L'extraordinari creixement dels últims anys pot haver amagat alguns fets negatius per al futur desenvolupament econòmic, que surten ràpidament a la llum quan canvia la conjuntura. Per exemple, i referent a l'estructura empresarial, la reduïda dimensió de les empreses, que les fa poc competitives de cara al futur mercat únic, així com l'estructura financera, que les fa molt sensibles a les variacions del cost i disponibilitat de crèdit; o l'escassa capacitat de generar tecnologia pròpia. Pel que fa al mercat de treball, aquest s'ha hagut d'equilibrar gràcies als moviments migratoris -que expliquen l'extraordinari creixement de la població activa a Girona en els últims anys, molt superior al creixement que hi hauria hagut amb el creixement natural de la població- la qual cosa ha provocat tensions salarials i inflacionàries.

Un creixement moderat pot aprofitar-se per aconseguir una millora en l'eficàcia amb la qual s'utilitzen els recursos productius, sempre però, que la moderació del creixement no sigui conseqüència d'una pausa en el ritme d'inversió i per tant d'una ralentització amb la qual l'economia assimila el progrés tècnic.

Passem, però, sense més preàmbuls a veure l'evolució de les principals magnituds econòmiques gironines.

L'OCUPACIÓ INDUSTRIAL

Durant l'any 1991 l'economia gironina amb prou feines ha generat ocupació neta (segons dades de l'Enquesta de Població Activa) i fins i tot les persones registrades a les oficines de l'INEM com a aturades han augmentat en 1.631 -que representa un 8,17 per cent-. A més, les regulacions d'ocupació també han augmentat significativament (gairebé un 66 per cent).

El sector responsable de la caiguda de l'ocupació ha estat l'industrial. D'aquesta evolució de l'ocupació industrial es podria interpretar que és un sector en crisi, i com a conseqüència perd llocs de treball. També se'n pot fer, però, una lectura alternativa. Es sabut que la mecanització i automatització de les indústries, mitjançant l'aplicació de les noves tecnologies desplaça la mà d'obra actual, generant en canvi noves demandes de treball, que en molts casos no poden ser cobertes per manca de mà d'obra qualificada. Per tant, ens trobaríem amb una indústria que malgrat perdre llocs de treball es torna més competitiva gràcies a la inversió efectuada en capital. Inversió que ha estat incentivada, a més, per la necessitat d'incrementar la productivitat en un context de forts creixements salarials. Aquest canvi en la composició relativa dels factors de producció provoca desajustaments en el mercat laboral, però un cop es reequilibri, la nova situació portarà a l'existència d'una mà d'obra més qualificada i una indústria més competitiva.

«Durant l'any 1991, l'economia gironina amb prou feines ha generat ocupació neta, i fins i tot han augmentat les persones enregistrades a l'atur»

«La desacceleració considerable del ritme de creixement econòmic justifica el pessimisme palpable entre els agents de l'economia real»

Un argument a favor d'aquesta hipòtesi és el fet que els resultats de l'Enquesta de Conjuntura que realitza la Cambra entre les empreses industrials de Girona, malgrat detectar una caiguda de l'ocupació industrial, no detecta tan clarament una caiguda de l'activitat, amb utilitzacions de la capacitat productiva superiors al 80 per cent. A més, les estadístiques d'inversió industrial disponibles, tot i reflectint un volum d'inversió lleugerament inferior a l'any anterior, reflecteixen també un menor percentatge de llocs de treball generats per pesseta invertida.

Que la tendència de l'activitat industrial no ha estat gaire definida, amb moments de clara desacceleració i d'altres que es podrien anomenar de recuperació, es fa palès amb les xifres d'exportacions. Les exportacions gironines inicien l'any amb increments similars a la mitjana del creixement registrat l'any anterior -que va ser del 12,54 per cent-, però es desacceleren, experimentant taxes de creixement interanuals negatives, a partir del mes de maig, tornant a créixer a partir del mes d'octubre. El saldo resultant d'aquesta irregular evolució es situa provisionalment en un increment moderat (5 per cent), però increment al capdavant.

Al parlar de l'economia gironina no hem d'oblidar el sector terciari, que representa més del 60 per cent del valor afegit i més del 50 per cent de l'ocupació. I en aquest sector i tenen una importància cabdal les activitats lligades al turisme.

EL TURISME I LA CONSTRUCCIÓ

L'evolució del turisme l'any 1991 en principi ha estat positiva, ja que hi ha hagut un augment de l'ocupació hotelera i de les persones entrades per fronteres gironines. Però com ja hem apuntat abans, sovint el creixement fa oblidar alguns fets essencials. Així, no sembla que hi hagi hagut canvis significatius en la situació del sector ni decisions o actituds encaminades a aconseguir un canvi qualitatiu del turisme. Conseqüentment, l'evolució de l'activitat turística queda lligada a l'evolució de la conjuntura, que podrà ser més o menys favorable en el decurs dels propers anys.

A més, que l'ocupació hotelera l'any 1991 hagi estat lleugerament superior a l'any anterior no vol dir necessàriament que els resultats econòmics hagin estat positius, ja que a banda que els preus hotelers hagin estat molt baixos, els turistes que ens visiten gasten poc.

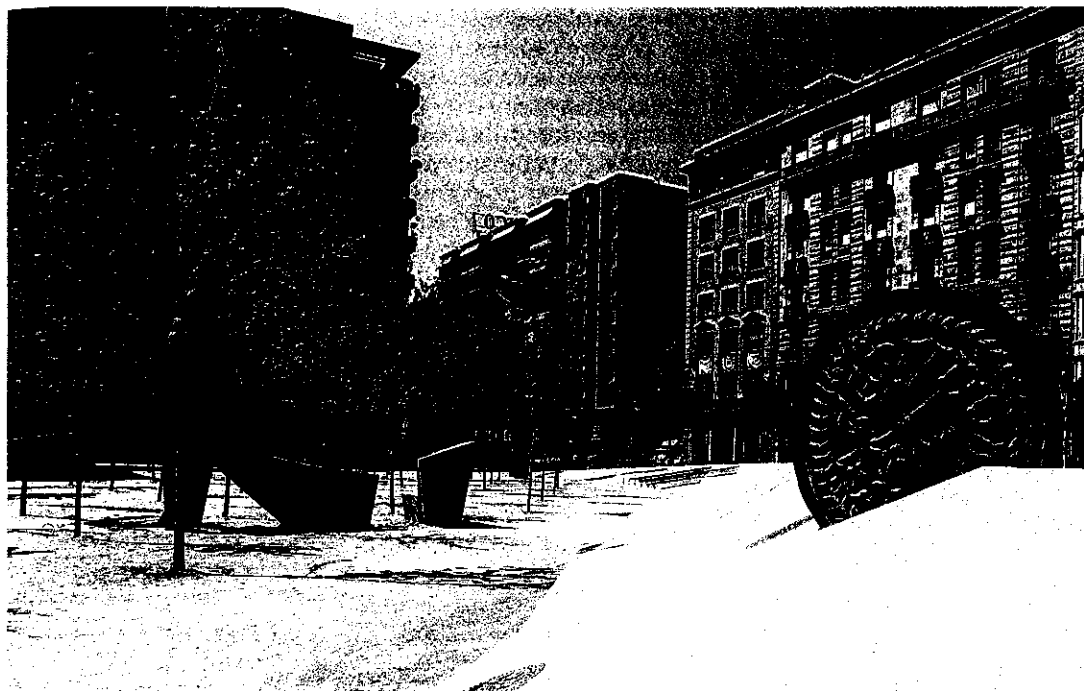
Aquests arguments servien per afirmar que el turisme ha tocat sostre i que difícilment tornarà a tenir el paper impulsor de l'activitat econòmica que va tenir en el decenni anterior. Conscients d'això, i convençuts que la reactivació a de passar per la captació d'un turisme alternatiu i de més qualitat, la Cambra de Comerç de Girona a creat un servei especialitzat, dins el Departament de Turisme, el Girona Convention Bureau, amb l'objecte de difondre la imatge i promocionar l'oferta turística de les ciutats i comarques gironines i promoure aquests com a seu de congressos, convencions, viatges d'incentius i reunions d'empresa. Amb aquesta iniciativa, es pretén aconseguir que el turisme segueixi essent, com en el passat, però amb un component qualitatiu diferent, una activitat dinamitzadora de l'economia gironina.

Pel que fa al sector de la construcció, que havia estat un dels principals protagonistes en el creixement experimentat en la segona meitat dels vuitanta, el 91 continua presentant xifres d'esgotament del creixement, on només la licitació oficial d'obres presenta cert dinamisme, ja que tant el nombre d'habitatges iniciats com el dels acabats reflecteixen xifres de creixement negatives. La desacceleració d'aquest sector es fa notar en el conjunt de l'economia, ja que es tracta d'un sector molt dinamitzador de l'activitat econòmica, pels efectes induïts sobre la demanda a altres sectors.

CONTENCIÓ DE LA DESPESA

Paralelament a la desacceleració de la producció -que s'ha fet més evident en la segona meitat de l'any- els indicadors de demanda apunten una contenció significativa de la despesa, tant de consum com d'inversió, lògica en part, si es té en compte l'elevat endeutament contret per les empreses i famílies durant els anys 80. En qualsevol cas, de moment és difícil quantificar la magnitud de la caiguda, malgrat els rellevants descensos de la compra d'habitatges i vehicles i la moderació de les importacions. Amb tot, és molt possible que aquesta evolució del comportament de la despesa s'ajusti més adequadament a les possibilitats de l'aparell productiu.

La desacceleració considerable del ritme de creixement econòmic, afegit a la poca competitivitat enfront de les importacions i els mercats exteriors, justifica el pessimisme palpable entre els agents de l'economia real. Per a l'any 1992, però, hi ha previsions d'una certa recuperació de l'activitat econòmica. Tot i l'obligat escepticisme davant les previsions macroeconòmiques, donat el poc encert demostrat per aquest tipus de previsions durant l'any 91, que han pronosticat tantes vegades com desmentit la recuperació econòmica, seria bo que aquest optimisme es contagiés a la societat, perquè cal recordar, que si bé l'optimisme no és suficient per adreçar una situació determinada, el pessimisme per si sol és capaç de convertir en realitat tots els mals auguris.

Edifici corporatiu de la Cambra, des de la Plaça de la Constitució de Girona.

L'activitat econòmica el 1992

Text elaborat pel Departament d'Estudis Econòmics de la Cambra amb data de gener de 1993.

L'any 1990 l'economia gironina va començar a donar símptomes de desacceleració en el seu creixement, símptomes que es van fer més evidents durant 1991, i que van acabar donant forma a una crisi real en el 1992.

Si durant l'any 1991 el protagonisme de la desacceleració econòmica havia estat en la inversió, durant l'any 1992 s'hi va afegir el consum de les famílies, que van començar a reduir la despesa com a resposta al deteriorament de l'ocupació i davant la presa de consciència d'un clima econòmic menys favorable amb unes expectatives poc clares.

La caiguda de l'activitat va ser més acusada en la segona meitat d'un any en el qual el context econòmic va estar emmarcat pel retard de la recuperació de l'economia nordamericana, la forta desacceleració de les economies alemanya i japonesa, la manca de credibilitat del futur de la Unió Europea com a conseqüència de la polèmica generada a l'entorn del tractat de Maastricht i la doble devaluació de la pesseta com a resultat de les turbulències patides pel Sistema Monetari Europeu.

MERCAT DE TREBALL

Durant 1992 el mercat de treball va experimentar un comportament molt negatiu. El creixement de l'atur va estar emmarcat en un context d'estancament de la població activa i forta recessió en l'ocupació.

Durant l'any 1991, malgrat que es van generar uns 3.300 llocs de treball nets, l'atur va augmentar en aproximadament 4.000 persones. Era senyal que el mercat de treball no era capaç d'absorbir tota la població que s'incorporava al mercat de treball.

L'any 1992 la situació es va agreujar considerablement, ja que, segons es desprèn de les xifres de l'EPA, va augmentar la probabilitat d'entrada en l'atur pel treballador, alhora que disminuïa la probabilitat de sortir-ne, augmentant com a conseqüència la durada mitjana de l'atur. Aquesta situació és típica de les etapes de crisi econòmica.

«El nombre de suspensions de pagaments s'ha triplicat respecte a l'any anterior. El passiu declarat per les empreses va doblar la quantitat de l'any anterior»

En definitiva, es va arribar a la fase de pèrdua neta de llocs de treball (se'n van perdre uns 8.000). Això va provocar, per una banda, l'augment de la taxa d'atur, que passa del 7,3 al 9,4 per cent, i d'altra banda, la sortida del mercat de treball de l'anomenada població desanimada, que deixa de buscar feina activament davant el convenciment que en qualsevol cas tampoc en trobarà. Com a conseqüència d'aquest efecte, la població inactiva (població en edat de treballar que no vol treballar) va tenir un augment del 5 per cent, mentre que la població en edat de treballar només va augmentar un 0,9 per cent.

Els sectors de la construcció i el serveis van ser els principals responsables de l'augment de la taxa d'atur gironina, mentre que l'atur al sector industrial es va estabilitzar. A nivell comarcal, la Selva i el Baix Empordà van ser les comarques més afectades per l'augment de l'atur.

ACTIVITAT PRODUCTIVA

La contracció de l'activitat econòmica es va accentuar en els últims mesos de l'any 92. Tant l'activitat industrial com la construcció van enregistrar una caiguda que, al no ser compensada pel sector serveis, van situar probablement el creixement de l'economia gironina en taxes lleugerament negatives.

El consum d'energia elèctrica és un dels indicadors més fiables per mesurar de manera immediata l'evolució de l'activitat econòmica, i especialment la industrial. Durant l'any 1992, l'evolució d'aquest indicador va reflectir una progressiva desacceleració. Altres indicadors, com el consum de ciment i les trucades telefòniques presenten també tendències negatives, configurant tot plegat una notable tendència decreixent de l'activitat productiva.

Aquesta impressió també es desprèn de la informació extreta de l'Enquesta de Conjuntura Industrial, segons la qual, el nivell total de producció de la indústria gironina hauria experimentat durant 1992 un considerable retrocés. Aquest retrocés va ser bastant generalitzat en tots els sectors industrials, exceptuant el sector alimentari i el de material de transport. Aquest comportament negatiu dels sectors industrials va provocar significatives pèrdues de llocs de treball en els sectors químic, tèxtil i paperer. La caiguda de l'ocupació a la indústria va possibilitar una millora de la productivitat, ja que el descens de la producció industrial va ser menor. Malgrat aquesta millora de la productivitat, els costos laborals unitaris van continuar augmentant per sobre dels preus industrials, contribuint a incrementar els desequilibris en la indústria, que es posen de manifest en les nombroses suspensions de pagament durant l'any 1992.

El nombre de suspensions de pagament durant 1992 es va triplicar respecte l'any anterior. El passiu o deute declarat per les empreses que van fer suspensions de pagaments va superar els 11.700 milions de pessetes, xifra que gairebé representa doblar la quantitat de l'any anterior.

La inversió industrial va experimentar un comportament negatiu durant 1992, amb un retrocés respecte l'any anterior del 40,45 per cent. La inversió és molt sensible a la situació conjuntural. Davant la baixa utilització de la capacitat productiva per manca de demanda, les empreses creuen en la conveniència de no realitzar un esforç inversor addicional.

Les comarques del Gironès, la Selva i el Pla de l'Estany van ser les que van patir un retrocés més important de la inversió industrial, mentre que el Baix Empordà registrava un increment significatiu. Malgrat el comportament experimentat l'any 92, la Selva i el Gironès segueixent essent les principals comarques receptors d'inversió industrial.

Pel que fa al sector de la construcció, aquest ha continuat amb els resultats recessius d'exercicis anteriors. Així, indicadors com l'acabament d'habitatges, els projectes visats o el consum de ciment i l'evolució de l'ocupació en el sector (el nivell d'ocupació va molt lligat amb l'evolució de la producció, al tractar-se d'un sector que necessita molta mà d'obra), confirmen la regressió per la qual està passant l'activitat constructora. A més, aquesta crisi del sector de la construcció té uns efectes arrossegadors negatius sobre les altres activitats.

Respecte al sector dels serveis, i pel que fa referència al comerç, cal remarcar que el creixement menys intens del consum de les famílies i l'escàs recolçament del turisme tant exterior com interior, va provocar una tendència a la reducció de les vendes, especialment en els establiments més petits. El retraïment dels consumidors a l'hora de realitzar les seves compres va estar motivat principalment per l'entorn socioeconòmic, la incertesa sobre el futur generada per l'actual fase descendent del cicle econòmic i l'increment de l'atur.

El turisme, per la seva banda, va tenir el handicap de la celebració a Sevilla de l'Expo '92 i a Barcelona els Jocs Olímpics, que va endarrerir l'arribada de turistes, així com també va reduir considerablement la temporada. Com a resultat, el grau d'ocupació en el mesos d'estiu (juny-agost) va passar d'un 64,7 per cent l'any 1991 a un 54,28 per cent el 1992. Aquest pobre grau d'ocupació també és en part atribuïble al clima depressiu de l'economia mundial i a la climatologia adversa experimentada en la temporada estival.

Per últim, en el sector primari, es va produir una davallada en la producció agrícola (del 5,5 %), com a conseqüència de l'excés de temperatura durant els mesos d'abril i maig, després d'un hivern plujós, i un excés de pluja els mesos de juny i juliol. En canvi, la producció ramadera va tenir un comportament positiu (amb un creixement del 2 %), gràcies al sector porcí. Malgrat la importància de la producció ramadera en el total del sector primari (represente un 70 per cent), la renda agrària va tenir en conjunt una evolució negativa, com a conseqüència de la davallada dels preus dels productes agrícoles i ramaders.

EL COMERÇ EXTERIOR

L'evolució del comerç exterior gironí va presentar durant 1992 una clara dicotomia. En la primera meitat de l'any les exportacions es van mantenir estables, mentre que les importacions seguien creixent, amb la qual cosa el dèficit tendia a augmentar. A partir de la segona meitat de l'any van canviar les tendències, de tal manera que mentre que les exportacions es revifaven les importacions començaven a presentar un comportament molt més moderat. Això va permetre que al final de l'any, el dèficit comercial gironí es reduís un 11,9 per cent respecte l'any anterior. El deteriorament de l'activitat interior i les devaluacions de la pesseta van ser factors que van contribuir a aquest canvi de tendència experimentat pel comerç exterior gironí en el decurs de 1992.

L'increment de les exportacions durant 1992 (9,3 per cent) va estar impulsat pel comportament dels sectors metal·lúrgic i agroalimentari, i en menor mesura els de fusta i suro i pell i calçat. En canvi, sectors importants per l'economia gironina com el tèxtil o el químic van tenir unes davallades importants en les seves exportacions.

Pel que fa al comportament de les importacions, que van tenir un creixement més moderat que les exportacions (5,1 per cent), el més significatiu és el fet que l'únic sector que no ha augmentat les importacions ha estat el metal·lúrgic, especialment els subsectors de màquines i aparells mecànics i elèctrics. Aquest fet confirma les pessimistes impressions que hi ha sobre l'evolució de la inversió industrial, si es té en compte que bona part de la inversió es fa amb maquinària estrangera.

Malgrat el bon comportament de les exportacions del sector agroalimentari, que es ve repetint en els últims anys, també cal considerar l'important increment de les importacions d'aquest mateix sector, la qual cosa està provocant que el dèficit agroalimentari representi gairebé el 80 per cent del dèficit comercial total.

Per productes, i en el sector metal·lúrgic, cal destacar els importants increments en les exportacions d'aparells mecànics i de maquinària i aparells elèctrics. En el sector agroalimentari destaquen les exportacions de carns i despulls comestibles.

El pitjor comportament va estar el d'exportacions de mobles, amb una davallada del 36,7 per cent. Els productes químics orgànics i les fibres sintètiques, van reduir les seves exportacions a la meitat, encara que tenen una importància relativa menor que els mobles.

Pel que fa als principals productes importats, destaquen els increments dels articles de confiteria (330 per cent), el cotó (198 per cent), els vehicles automòbils (45 per cent) i cereals (29 per cent). En canvi, es van reduir considerablement les importacions d'aparells mecànics, de llet i productes lactis i de maquinària.

Per països, sense haver-hi canvis significatius en la distribució del comerç respecte anys anteriors, destaquen l'estancament de les exportacions a França, tot i que les importacions procedents d'aquest país va seguir creixent a un fort ritme (13 per cent). Amb Itàlia la situació va ser la contrària, ja que van augmentar les exportacions (15 per cent) i van disminuir les importacions (-3,8 per cent). Respecte a Alemanya, van disminuir tant les exportacions com les importacions, segurament més degut a la crisi de l'economia alemanya que no pas a una pèrdua de quota de mercat.

«L'únic sector que no ha augmentat les importacions ha estat el metal·lúrgic; això confirma les impressions pessimistes sobre l'evolució de la inversió industrial»

L'economia gironina l'any 1993

Text elaborat pel Departament d'Estudis Econòmics de la Cambra amb data de gener de 1994.

L'economia ha registrat el 1993 una caiguda molt més intensa de l'inicialment prevista. No obstant això, en la part final de l'any s'ha començat a albirar un canvi de tendència i el que és encara més important, l'economia espanyola comença a disposar dels elements imprescindibles per a fer possible l'inici de la recuperació i que aquesta tingui un caràcter sostingut: els tipus d'interès han baixat substancialment i les successives devaluacions han permès restablir la competitivitat perduda, fets que haurien de fer possible mica a mica sanejar els balanços de les empreses, elements imprescindibles per a la reactivació de la inversió i l'ocupació.

En la primera meitat de l'any es va mantenir la desacceleració de l'activitat, però en l'última part de l'exercici comença a haver-hi indicis d'una lleugera reactivació. En qualsevol cas, en el conjunt de l'any s'ha produït una caiguda de la producció important. Aquesta evolució cal atribuir-la tant a la forta caiguda del consum privat, (especialment béns de consum durador), com a la manca d'inversió (tant béns d'equip com construcció). Només el comportament de les exportacions ha alleugerit d'alguna manera la caiguda de la producció.

La davallada del consum ha estat conseqüència directa de la destrucció d'ocupació i del retall que han experimentat les prestacions socials. A més, l'empitjorament de les expectatives han implicat un augment de l'estalvi de les famílies. Això queda reflectit en l'evolució de les vendes del comerç detallista, que durant 1993 ha experimentat una davallada del 4,6 per cent.

Les inversions, per la seva banda, han assolit un dels nivells més baixos dels últims anys, segons es despren dels indicadors disponibles. Així, la inversió enregistrada al Registre Industrial del Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya ha caigut l'any 93 d'un 80 per cent, mentre que les importacions de béns de capital s'han reduït un 17 per cent. La disminució de la inversió ha afectat totes les comarques gironines, amb especial intensitat al Pla de l'Estany, el Baix Empordà i el Gironès. Els principals sectors industrials inversors han estat el metal·lúrgic (representa el 31 per cent de la inversió total) i el de matèries plàstiques (25 per cent), seguint però una línia descendent.

El comportament de les exportacions ha compensat en part la forta desacceleració de la demanda interna, impedit una caiguda més acusada de la producció. La notable millora en el nivell de competitivitat obtinguda amb les successives devaluacions i la intensa caiguda de la demanda interna han fet possible que les exportacions, malgrat el fre que ha suposat la situació econòmica dels principals països socis comercials, mantinguessin un alt ritme de creixement. Ens hauríem de remuntar l'any 88 per trobar una evolució similar de les exportacions, amb la diferència que aquell any era un any de creixement generalitzat.

Si bé les exportacions han tingut un comportament positiu, cal matisar la incidència que això pugui tenir sobre el conjunt industrial gironí, davant l'encara avui limitada presència de l'empresa gironina a l'exterior. De fet, l'Enquesta de Conjuntura Industrial de la Cambra reflecteix que durant l'any 93 l'evolució de l'activitat industrial va ser globalment negativa, malgrat una lleugera millora produïda en la segona meitat de l'any (que tampoc va ser extensiva a tots els sectors).

L'augment de les exportacions ha estat fonamentat en els sectors alimentari, metal·lúrgic i tèxtil. Per zones geogràfiques, s'ha mantingut la tendència general a la concentració de les exportacions a Europa (que ja representen més del 85% del total), si bé cal fer esment que durant 1993 han tingut un dinamisme important les exportacions a països asiàtics (representen un 4%), però s'ha alentit el creixement de les exportacions als països americans (que representen un 8%).

OCUPACIÓ

Segons les dades de l'EPA, durant l'any 1993 el nivell d'ocupació a Girona s'ha reduït en gairebé dotze mil persones (l'any 92 van ser tretze mil), essent la pèrdua de llocs de treball especialment acusada en la indústria (vuit mil) i l'agricultura (quatre mil set-cents). La construcció ha perdut dos mil cinc-cents llocs de treball, i el sector serveis, en canvi, ha augmentat en tres mil quatre-cents les persones ocupades.

Aquesta caiguda de l'ocupació juntament amb una reducció de la població activa (de quatre mil set-cents

«El comportament de les exportacions ha compensat en part la forta desacceleració de la demanda interna, impedit una caiguda més acusada de la producció»

«Quan hi ha dificultats per vendre en el mercat intern, la producció de béns es col·loca a l'exterior, però és necessari reduir el ritme de creixement de costos»

persones) ha fet que l'atur augmentés en set mil cent persones. Dins de la indústria, els sectors que més llocs de treball han perdut, en termes relatius, han estat el de transformats del cautxú i plàstic, el de paper i arts gràfiques i el de material de transport, si bé tots els subsectors industrials s'han vist afectats per la pèrdua de llocs de treball.

L'any 1993 també ha estat caracteritzat per les nombroses regulacions d'ocupació, que han afectat 5.334 treballadors, un 200 per cent més que l'any anterior. Pel que fa al nombre d'empreses afectades, aquestes han augmentat un 117 per cent, la qual cosa reflecteix el fet que les regulacions han afectat a empreses més dimensionades. Els sectors més afectats per aquestes regulacions d'ocupació han estat el del paper, amb un 27,2 per cent dels treballadors afectats i un 5 per cent de les empreses, i el de fabricació de productes metàl·lics, amb un 15,5 per cent dels treballadors afectats totals i un 10,8 per cent de les empreses. Les comarques més afectades per nombre d'expedients aprovats han estat el Baix Empordà, el Gironès, l'Alt Empordà i la Selva.

Malgrat la mala imatge que sobre el mercat de treball donen les xifres de l'EPA i les regulacions d'ocupació, les col·locacions tramitades per l'INEM mostren un cert dinamisme. Així, les col·locacions durant l'any 93 han augmentat un 4,5 per cent, xifra important si es té en compte que l'any anterior havien disminuït un 12,5 per cent. El creixement de les col·locacions tramitades per l'INEM s'ha concentrat principalment en la segona meitat de l'any i abona les tesis que indiquen un canvi de tendència en el cicle econòmic.

Hi ha també d'altres indicadors que permeten fonamentat l'afirmació que l'any 93 "s'ha tocat fons". Així, la caiguda del consum d'energia elèctrica s'atura amb l'últim trimestre de l'any, si bé aquest seria més un indicatiu d'haver tocat fons que no pas d'inici de la reactivació econòmica.

Pel que fa a les trucades telefòniques, un altre dels indicadors habituals per a mesurar l'evolució de l'activitat econòmica, aquestes reflecteixen un punt d'inflexió tot just acabar el primer trimestre. La venda de vehicles és un clar exponent de l'atonía de la despesa familiar. La matriculació de vehicles no ha parat de caure durant tot l'any, havent-se registrat (fins els mes de novembre) una caiguda total del 26,33 per cent.

CONJUNTURA SECTORIAL

Respecte a l'evolució econòmica per sectors, dins el món de l'agricultura i ramaderia hi ha hagut un comportament dispar. Mentre la producció final agrícola va registrar un increment del 5,6 per cent, la producció ramadera va caure d'un 1,5 per cent, degut en part a l'ensorrament dels preus en el sector porcí.

En la indústria, el sector alimentari i el tèxtil han estat els que han tingut una millor evolució, mentre que el metal·lúrgic, la fusta i el suro i els productes minerals han tingut un exercici recessiu. En el món de la construcció, només l'obra pública ha mantingut els nivells d'activitat, mentre que la construcció d'habitatges segueix en un període recessiu.

En el sector serveis, dins la tendència general d'estancament econòmic, hi ha hagut una lleugera recuperació del turisme, però el comerç detallista ha experimentat un dels exercicis més apàtics dels últims anys.

El nombre de viatgers en establiments hotelers ha augmentat durant l'any 1993 un 5,7 per cent, i el nombre de pernотacions ho ha fet un 14 per cent, la qual cosa implica que l'estada mitjana ha passat de 4,5 a 4,9 dies.

PERSPECTIVES

Els símptomes de reactivació encara no s'han manifestat clarament, especialment pel que fa al mercat de treball, i això fa que existeixin molts dubtes respecte si la tendència de l'últim trimestre es consolidarà en el decurs de l'any 94, especialment perquè no es preveuen grans creixements del consum.

En qualsevol cas, el bon comportament de les exportacions confirma que quan existeix un nivell de competitivitat adequat i sobretot quan hi ha dificultats per vendre en el mercat intern, la producció de béns es col·loca a l'exterior. No obstant, per poder mantenir els actuals nivells de competitivitat és necessari reduir el ritme de creixement dels costos. Malgrat la moderació que aquests puguin estar experimentant, segueixen augmentant més que no pas en els principals països competidors, amb la qual

cosa existeix el risc que quan es produeixi una reactivació de la demanda interna aquesta es dirigeixi en major proporció cap a productes estrangers.

Aquest risc hi serà fins que no es faci front a totes les reformes que necessita l'economia espanyola. La reforma del mercat de treball ha estat un primer pas, important, però que de manera aïllada no podrà resoldre tots els problemes. En aquest sentit, cal encara la reforma del sector públic, mesures de foment de la competència en el sector serveis o l'adopció de polítiques de caràcter horitzontal per adequar l'estructura productiva a les condicions de la competència.

INDICADORS DE CONJUNTURA

% variació interanual

	Període 1993	1992	1993
Activitat i demanda			
Consum d'electricitat	desembre	-0,96	-0,58
Matriculació de turismes	desembre	+8,34	-19,74
Matriculació vehicles industrials	desembre	+5,58	-27,88
Projectes visats col.legi d'arquitectes	desembre	-11,29	-8,78
Vivendes acabades	desembre	-30,13	-7,04
Licitació oficial	3r trim.	+24,12	+106,17
Viatgers en hotels	desembre	-15,12	+5,73
Pernoctacions en hotels	desembre	-16,74	+13,95
Dipòsits sector privat en sistema bancari	3r trim	+8,40	+4,72
Crèdits a empreses i famílies	3r trim	+7,38	+6,26
Exportacions	desembre	+9,30	+35,50
Importacions	desembre	+5,09	+11,71
Mercat de treball			
Població activa	4t trim	-2,13	-2,08
Població ocupada	4t trim	-6,07	-5,91
Població ocupada agricultura	4t trim	+1,69	-26,11
Població ocupada indústria	4t trim	-2,82	-14,67
Població ocupada construcció	4t trim	-11,79	-11,52
Població ocupada serveis	4t trim	-7,67	+3,24
Atur registrat	desembre	+2,62	+32,58

«Calen mesures de foment de la competència en el sector serveis i polítiques de caràcter horitzontal per adequar l'estructura productiva a les condicions de la competència»

L'economia gironina l'any 1994

Text elaborat pel Departament d'Estudis Econòmics de la Cambra amb data de gener de 1995.

L'any 1994 ha suposat l'inici de la represa econòmica a nivell mundial després de la crisi patida als inicis dels noranta. El canvi de conjuntura econòmica s'atribueix principalment -al marge del propi comportament cíclic de l'activitat econòmica- a les baixades dels tipus d'interès a tot Europa, la conclusió de manera positiva de la ronda Uruguai i altres actuacions decisives en l'àmbit de la política econòmica.

Donat el grau de globalització al que ha arribat l'economia mundial, la recuperació que estan experimentant les economies occidentals no podia deixar d'influir positivament sobre l'economia gironina. El més clar exponent d'aquest fet en són l'evolució de les exportacions gironines i la bona temporada turística.

A la llum dels resultats dels últims mesos sembla que la recuperació de l'economia gironina es va consolidant. En general, l'economia gironina mostra un comportament similar a l'economia Catalana, que s'estima tindrà un creixement que oscil·larà al voltant del 2%.

Les principals característiques de l'any 94 han estat el favorable comportament de les exportacions, la positiva evolució del turisme, la represa de la inversió i la relativa millora del mercat laboral. Com aspecte negatiu, destaca l'atonía del consum familiar.

LES EXPORTACIONS

Des de l'any 93, les exportacions gironines venen presentant un comportament extraordinari. Malgrat l'aparent crisi econòmica que es patia l'any 93, les exportacions van créixer un 32 per cent, mentre que l'any 94 han crescut un 28,7 per cent.

El grau de cobertura del comerç exterior gironí es situa actualment al voltant del 102,3 per cent, mentre que els anys 91 i 92 estava en el 80 i 85 per cent respectivament. És a dir, les exportacions han crescut més que les importacions, de manera ininterrompuda d'ençà l'inici de la crisi econòmica.

Els factors explicatius cal trobar-los en la favorable evolució del tipus de canvi de la pesseta, arrel de les devaluacions, i també a la recuperació econòmica als principals països industrialitzats. El fet que la recuperació es produís primer a Europa que a Espanya, i davant la debilitat dels mercats interiors, va forçar moltes empreses a intentar entrar en els mercats internacionals.

Dins els creixement generalitzat de les exportacions gironines, destaca l'important creixement de les exportacions del sector tèxtil, que l'han permès convertir-se el segon sector en importància dins l'estructura dels sectors exportadors gironins.

El primer sector en importància és el de maquinària, que tot i experimentar creixements per sobre del 20 per cent, va perdent importància relativa enfront d'altres sectors, com el tèxtil o el sector alimentari. Sens dubte, la recessió econòmica va afectar les exportacions d'aquest sector estretament lligat a la inversió. La represa de la inversió a nivell internacional pot suposar un important estímul per a les exportacions gironines de maquinària.

El sector carni l'any 93 va tenir un creixement del 60 per cent, amb una xifra d'exportacions totals de 4.500 milions de pessetes; en el període gener-juliol de 1994 ja s'havia assolit la xifra de 3.600 milions. Les exportacions del sector alimentari, però, queden encara lluny dels 23.800 milions del sector de maquinària o dels 17.200 del tèxtil.

Els sectors químic, fusta i suro i paper i arts gràfiques són també sectors amb un bon dinamisme exportador (créixen per sobre de la mitjana), però tenen una importància relativa menor.

Pel que fa referència a la destinació geogràfica, un 85 per cent de les exportacions es dirigeixen a Europa, que es quasi com dir el Mercat Únic, a més de manera creixent (el 92 per cent de les exportacions a Europa tenen com a destí un país comunitari). Amèrica només representa un 8 per cent de les exportacions, i

Les exportacions han crescut més que les importacions, de manera ininterrompuda d'ençà de l'inici de la crisi econòmica

El turisme ha tingut efectes positius en el comerç, encara que les vendes s'hagin concentrat en els productes més barats

la meitat d'aquestes exportacions es dirigeixen a Estats Units i Canadà.

Respecte els països europeus, França és el líder (no cal oblidar factors com la proximitat i l'idioma), amb un 30 per cent de les exportacions totals; després segueixen Alemanya i Itàlia i després el Regne Unit. Només aquests quatre països representen ja el 65 per cent de les exportacions, i si afegim Portugal arribem al 70 per cent. Aquesta distribució geogràfica es manté gairebé invariable en els últims anys.

L'evolució de les exportacions ha provocat una millora de la situació a la indústria. La recuperació de l'activitat industrial ja es va començar a produir en l'últim trimestre de 1993, però durant 1994 s'ha anat confirmant la represa de la producció. Això ha permès augmentar el grau d'utilització de la capacitat productiva, assolint en molts sectors percentatges superiors al 80 per cent.

A la millora de la conjuntura industrial cal afegir-hi la represa de la inversió. Prenent les xifres d'importacions de maquinària com a indicador de l'evolució de la inversió, es veu que l'any 93 aquestes importacions van caure un 1,5 per cent, mentre que en el període gener-juliol de 1994 havien augmentat més d'un 30 per cent. Això seria indicatiu, doncs, que la inversió ha començat a respondre a l'expansió de l'activitat i a la millora dels resultats de les empreses.

EL TURISME

Un dels principals motors de la reactivació general de l'economia gironina el trobem en el sector turístic. A mitjans de primavera s'anunciava ja que 1994 seria l'any més important del turisme a Espanya, tant en nombre de visitants com en entrada de divises. Aquestes bones perspectives per la temporada turística en van traduir en un important creixement de l'arribada de turistes, que les primeres estimacions situen al voltant del 10 per cent. El més important, a banda de provocar un gran grau d'ocupació hotelera va ser que per primer cop en els darrers anys la despesa diària per turista també va augmentar.

Els factors que han propiciat aquesta bona temporada són prou coneguts: a la devaluació de la pesseta, la recuperació econòmica dels principals països emissors del turisme i als problemes d'inseguretat en destins competidors si va afegir el factor climatològic. Les altes temperatures i el bon temps van provocar que molts estiuejants allarguessin la seva estada a les nostres comarques.

L'any 1994 va recuperar el turisme britànic i alemany, però l'italià i el francès van experimentar una davallada, la qual cosa explica que el subsector més beneficiat hagi estat el lligat als tour-operadors. Com aspecte negatiu, caldria fer notar el contrast entre l'ocupació propera al cent per cent a la costa amb la temporada senzillament bona de les zones interiors.

El turisme, per altra banda, ha tingut efectes positius en el comerç, especialment en els sectors tèxtil i alimentació, encara que les vendes s'hagin concentrat principalment en els productes més barats. Això ha permès al comerç augmentar la seva facturació i trencar d'alguna manera amb la recessió que estava patint el sector.

CONSUM FAMILIAR

Pel que fa al conjunt del sector detallista de Girona, i d'acord amb els resultats de l'Enquesta de Conjuntura Comercial de la Cambra, s'estima que la xifra de vendes de l'any 94 respecte l'any anterior hauria caigut un 1,8 per cent.

El consum familiar ha estat marcat durant tot 1994 per l'augment de l'atur durant la recessió i pel sentiment d'inseguretat que això va crear, mostrant els ciutadans una gran cautela en les despeses de consum. Aquest fet, a més, s'ha vist agreujat per la pèrdua de poder adquisitiu real com a conseqüència de la moderació salarial. No obstant, cal tenir present que aquesta moderació salarial ha servit, juntament amb els increments de productivitat conseqüència dels ajustaments de plantilles, per a recuperar els beneficis empresarials i les possibilitats futures de creació de nous llocs de treball.

Durant el segon trimestre el consum de les famílies va experimentar un canvi de tendència, amb un augment després de dos trimestres consecutius de caigudes, la qual cosa va generar expectatives positives de cara a la campanya de Nadal, que no van acabar de confirmar-se del tot. En qualsevol cas, si que sembla que s'hagi produït un lleuger increment de la pensió a la despesa de les famílies.

EL MERCAT DE TREBALL

La represa econòmica està tenint un impacte positiu sobre l'ocupació molt gradual i poc intens. Però hi ha evidències que la reforma laboral ha tingut efectes sobre l'evolució de l'ocupació, malgrat s'hagi pogut produir un augment dels contractes temporals en detriment dels indefinits.

Tant les dades de l'INEM com les de l'Enquesta de Població Activa reflecteixen una disminució de l'atur i una evolució positiva de l'ocupació. El nombre de persones registrades a les oficines de l'INEM s'ha reduït en 3.875 durant 1994. Segons l'EPA, durant el tercer trimestre, l'atur hauria disminuït de 1.500 persones en relació al trimestre anterior. L'ocupació, d'altra banda, i també segons dades de l'EPA, hauria millorat durant els nou primers mesos de 1994 en 14.600 persones. La incorporació en el mateix període de 15.100 persones al mercat de treball ha impedit una més gran reducció de la taxa d'atur, que el tercer trimestre es situava en un 14,2 per cent, mentre que en l'últim trimestre de 1993 estava en el 14,9 per cent.

Durant els nou primers mesos del 94, les oficines de l'INEM havien registrat més de 77.000 col·locacions (molt relacionat sens dubte amb la introducció per la reforma laboral de noves figures contractuals), la qual cosa suposa un augment de gairebé el 20 per cent respecte al mateix període de l'any anterior. Aquest fort augment, malgrat tot, no va ser suficient per cobrir totes les demandes registrades.

Pel que fa al nombre de treballadors afiliats al règim general de la Seguretat Social s'observa que durant els primers nou mesos del 94 han augmentat en 16.506, si bé cal notar que al més de setembre s'havia produït una reducció de 2.075 treballadors respecte al juny.

Per sectors, ha estat el sector serveis el principal responsable de l'increment de l'ocupació. El sector industrial ha estabilitzat durant 1994 el seu nivell d'ocupació, trencant la tendència de destrucció de llocs de treball iniciada arrel de la crisi econòmica. El nombre de treballadors a la indústria gironina oscil·la actualment al voltant dels 45.000.

La millora del mercat laboral també queda reflectida en les estadístiques de regulació d'ocupació. Així, fins el tercer trimestre de 1994 els expedients autoritzats havien disminuït un 47,4 per cent respecte el mateix període de l'any anterior, afectant a 1.694 treballadors, 3.642 treballadors menys que l'any 93.

Les col·locacions registrades a l'INEM suposen gairebé un 20 per cent d'augment respecte a l'any anterior

INDICADORS ECONÒMICS

	període	1993	1994
ENQUESTA POBLACIÓ ACTIVA			
Actius	3r trimestre	223.700	235.900
Ocupats	3r trimestre	195.400	202.500
Aturats	3r trimestre	28.300	33.400
Taxa d'atur	3r trimestre	14,9 %	14,2 %
INEM			
Atur registrat	desembre	29.395	25.520
Col·locacions registrades	gener-setembre	64.581	77.184
AFILIATS RÈGIM GENERAL SEGURETAT SOCIAL			
Indústria	setembre	43.034	42.663
Construcció	setembre	14.463	13.630
Serveis	setembre	84.407	87.229
EXPORTACIONS (milions PTA)	novembre	94.466	121.550